

YENİ BİR SEĞİR-NÂME YAZMASI ÜZERİNE

Mehmet YASTI*

ÖZ

Seğir-nâme, insan uzuvlarının çeşitli hareket ve titremelerinden yola çıkarak o kişinin geleceği ile ilgili yorumlarda bulunan ihtilâc-nâme adı da verilen fal türünde yazılmış eserlerdir. Türklerin ilk yazılı metinlerine kadar uzanan seğir-nâmelerin yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli kütüphanelerde müstakil ya da tabir-nâmeler ve kıyafet-nâmeler içerisinde birçok yazması mevcuttur. Üzerinde çalıştığımız seğir-nâme yazması Fransa Bibliotheque National (FBN) 178 numarada kayıtlı mecmuanın 296-320. sayfaları arasında bulunmaktadır. Yazma, barındırdığı 151 seğirme ile mensur tarzda yazılan seğir-nâmeler içinde en fazla seğirmeye sahip olanlardan biridir. Bu çalışmada FBN’de bulunan yazmanın seğir-nâme bölümü metin olarak ortaya konulmuş, belli başlı imla hususiyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca seğirme çeşit ve adedi olarak diğer seğir-nâmelerle karşılaştırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seğir-nâme, ihtilâc-nâme, seğirme, fal, Fransa Bibliotheque National

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, myasti@konya.edu.tr

A NEW SEĞİR-NÂME MANUSCRIPT ON

ABSTRACT

Seğir-nâme is fortune type of written works, makes a comment considering a variety of human limb movements and tremors on future of a person, ihtilâc-nâme also called. A lot of manuscripts of the Seğir-nâme are available in domestic and foreign in various libraries private or in the tabir-nâme and the kıyafet-nâme, which reaches up to the first written texts of Turks. The manuscript of seğir-nâme that we are working on it located between 296 and 320 pages in magazines (178 numbers) registered at France Bibliotheque Nationale (FBN). This manuscript, which contains 151 twitches is one of which has a maximum_twitches in prose written the seğir-nâme. In this studies, the Seğir-nâme section of the manuscripts located in FBN as the text has been placed, were given information about certain characteristics of spelling. It also was made a comparison with other seğir-nâme as a twitch type and quantity.

Key Words: Twitch-letter, convulsions-letter, fortunes, France Bibliotheque National

Giriş

İnsanoğlu var olduğundan beri geleceği özellikle de kendini nasıl bir sonun bekledi gibi konuları hep merak etmiştir. Bu merak unsurundan dolayı gayb'dan haber veren ilimler gelişmiş, bu alanda ilm-i tefeül de denilen fal türünden çeşitli eserler meydana getirilmiştir. Geçmişten günümüze çeşitli türlerde karşımıza çıkan bu ilimlerin etki ve kullanım alanı genişleyerek zaman içerisinde edebî tür özelliği kazanmış, böylece birçok ilim dalının da ortaya çıkmasına vesile olmuştur. (Sümbüllü 2008:384) Bu ilimlerin başlıcaları: Kuşların çeşitli hareket, titreyiş ve ötüşlerini yorumlayarak bir takım öngörülerde bulunan bilime *ilm-i ıyâfe*; insanoğlunun simasına bakarak ahlâkını yorumlamayan bilime *ilm-i simâ*; avuçtaki çizgilere bakarak yorum getiren bilime *ilm- kef*; alındaki çizgilerin uzunluğu ya da kısalığından hareketle çeşitli çıkarımlarda bulunan bilime *ilm-i hutût*; vücut organlarının seğirmesinden çeşitli yorumlarda bulunan bilime *ilm-i ihtilâc*; bir kişinin çehresi ve azasının şekil ve suretinden tabiat ve ahlâk yapısını yorumlayan bilime *ilm-i kıyâfet*; koyun kemiğine bakılarak yorumda bulunulan bilime *kitfe*; tabiat olaylarını yorumlayan bilime ise *melheme* adı verilmiştir. (Ertaylan 1951:2)

Her millette olduğu gibi Türk dünyasında da eskiden beri bu konuya ilgi duyulmuştur. Türklerin daha yazı tarihinin ilk dönemlerinden –özellikle Uygur döneminden- itibaren fal türünde eserler verdiği bilinmektedir. (Sertkaya 2011:1533) 9. yüzyılda Göktürk harfleriyle yazılmış Irk Bitig adlı fal kitabı da bu alanda yazılmış Türkçe eserler içinde yer alır

1. Seğir-nâme

Fal türünde meydana getirilen ilimler içinde insanın kendisi ile ilgili yapılan yorumlar başta gelir. Tarihî metinlerde seğir-, seyirir, tebre- gibi terimler ile de karşılanan seğir- Türkçe Sözlük'te *Genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kaslar hafifçe oynamak* (TS, 2005:1722) anlamında kullanılmıştır. Genel olarak seğir- ile Farsça nâme kelimelerinden türetilen seğir-nâme, insanın herhangi bir uzvunun seğirdiği zaman, o kişinin gelecekteki yaşantısına dair çeşitli tahminlerde bulunularak, hükümlerin çıkarıldığı bir edebî türdür. İslam dairesi içindeki Türklerde bedendeki bazı organların oynaması, seğirmesi gibi çeşitli hareketlerine bakılarak yorumlarda bulunma işine ilm-i ihtilâc adı da verilmiştir. Türkler arasında geniş bir ilgi görmesinden dolayı Türk edebiyatında seğirmelerle ilgili ihtilâc-nâme, kütüb-i ihtilâc, seğir-nâme, seyirir-nâme, seyirme-nâme adlarında çeşitli mensur ve manzum eserler ile risaleler kaleme alınmıştır.

Müstakil yazmaların dışında seğir-nâmelere ta'bir-nâmeler ile kıyâfet-nâmelerin bir bölümü olarak da rastlanılır. (Ersoylu 1985: 27)

2. Seğir-nâmeler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Şimdiye kadar tespit edilen seğir-nâme metinlerinin Uygur ve Arap harfleri ile yazıldığı görülmektedir. Seğir-nâmeler üzerine yapılan çalışmaları Uygur harfli ve Arap harfli seğir-nâme metinleri üzerine yapılan çalışmalar olmak üzere iki alt başlıkta ele alabiliriz.

2.1. Uygur Harfli Seğir-nâme Metinleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkçe bilinen en eski seğir-nâme metni Uygurlar kalmıştır. Bu seğir-nâme eski Uygur harfleri ile yazılmış olup dili Uygur Türkçesidir. Eski Uygur harfli bu yazma 10 seğirmeyi kapsayan 13 satırlık bir metindir. Bu metin üzerine ilk çalışmayı Reşit Rahmeti Arat yapmıştır. Arat, yazmanın transkripsiyon harfli metni ile Almanca çevirisini Turfan Texte'in (Türkçe Turfan Metinleri) VII. cildinde 34 metin olarak yayımlamıştır. Yazma bugün Berlin Branderburg Bilimler Akademisi U. 5820 numarada bulunmaktadır. Metinde *seğri-* yerine *tebre-* fiili kullanılmıştır. Metin üzerine ikinci çalışmayı ise *Türkische Zuckungsbücher* adıyla Peter Zieme yapmıştır. Zieme çalışmasında metni tekrar transkribe ederek, Arat'ın yanlış ve eksiklerini düzeltmiştir. (Sertkaya 2011:1534)

buş, b(a)ş1 yomkı tebreser, öküş ağı	Großen Reichtum ⁴ erwerben. Wenn jemandem die
barım bolur, kayu kişi-niñ oñdun	rechte Seite des Kopfes zuckt, so wird man eine
b(a)ş-1 tebreser, ırak balıq-ka barrı;	weit entfernte Stadt aufsuchen; ⁶ wenn die linke Sei
sol-tın baş-1 tebreser, erik-ke tegir (.)	te des Kopfes zuckt, so wird man zur macht gelan

kayu kişin-[iñg kamağ] butı, başı yumğı tepreser, öküş ağı barım bulur	“Bei wem [alles], Fuß und Kopf gänzlich zuckt, der erlangt viele Reichtümer”.
kayu kişi-niñ oñdun b(a)ş-1 tepreser, ırak balıq-ka barrı	“Bei wem die rechte Kopfhälte zuckt, der geht in eine ferne Stadt”.
<kayu kişi-niñ> sol-tın baş-1 tepreser, erik-ke tegir (.)	“Bei wem die linke Kopfhälte zuckt, der gelangt zu Macht”.

(Sertkaya 2011:1534)

2.2. Arap Harfli Seğir-nâme Metinleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Arap harfli seğir-nâmeler üzerine ise ilk çalışmayı 1967 yılında Yugoslavya’da bulunan iki yazma üzerine Włodzimierz Zajaczkowski yapmıştır. Yazmalardan ilki bugün Saraybosna, Gâzî Husrev Bek Kütüphanesi 3551 numarada kayıtlı (A1); diğeri ise Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü Kütüphanesi 733 numarada kayıtlı (A2) bulunmaktadır (Sertkaya 2011:1535).

1967 yılında Muammer Kemal Özergin, özel kütüphanesinde *Hâzâ kitâb-ı ta’bîr-nâme* ve *Hâzâ kitâb-ı seyirir-nâme* adlarıyla bulunan iki seğir-nâme metni üzerine çalışmıştır. Özergin, 16 seğirmenin okunuşunu vermiştir (Özergin 1967).

1969 yılında Arif Özer, *Türkçe İki Seğir-nâme Kitabı Üzerine* adlı çalışmasında daha önce Zajaczkowski’nin yayımladığı iki seğir-nâme metninden seçmeler vermiştir (Özer 1969:48-52).

1985 yılında Halil Ersoylu *Seğir-nâme* adlı makalesinde Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2179 numarada kayıtlı (B1) mecmuanın 126a-127a varakları arasında bulunan mensur seğir-nâmenin traskripsiyon harfli metnini, metnin sözlüğü ile uzuvlar dizini ve tıpkıbasımını vermiş, ayrıca metni imla ve dil özellikleri bakımından incelemiştir (Ersoylu 1985:27-48). Ersoylu Seğir-nâme adlı makalesinde Topkapı Sarayı Kütüphanesi 3157 numarada kayıtlı (B2) yazma üzerine ayrıntılı inceleme yapmıştır. Ersoylu çalışmasında metnin transkript harfli metninin yanında metnin imla, dil ve cümle yapısı, dizinini ile tıpkıbasımını vermiştir. Yazma karşılaştırmalı metin yöntemiyle oluşturulmuştur (Ersoylu 1992:99-145).

Seğir-nâmeler üzerine detaylı araştırmalardan birini de Ayşe Gül Sertkaya yapmıştır. Sertkaya, *Bilinmeyen Bir Seğir-nâme Yazması* adlı makalesinde Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yazmalar nu. 24’te kayıtlı bulunan mecmuanın dördüncü metni olan seğir-nâmeyi incelemiştir. Sertkaya’nın çalıştığı seğir-nâme metni karşılaştırmalı metin şeklinde hazırlanmıştır (Sertkaya 2011:1533-1560).

1999 yılında Recep Karaatlı, *Türkçe Bir Seğir-nâme Üzerine* adlı makalesinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi Ayşegül Suna’nın şahsi kitaplığındaki bir mecmuanın 74b-82b varakları arasında bulunan seğir-nâmenin transkripsiyonlu metnini

vermiş, metnin dil ve imla özelliklerini irdelemiş, dizin ile tıpkıbasımını yapmıştır. (Karaatlı 1999:89-142)

Son dönemde Yusuf Ziya Sümbüllü'nün seğir-nâmeler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. *Seğir-nâme ve Seğirmek manaları Üzerine Bir İnceleme* adlı makalesinde biri Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı 13060 numarada kayıtlı (C1), diğeri 12080 numarada kayıtlı (C2) iki müstakil mensur seğir-nâme metninin transkripsiyonlu metinlerini ve sözlüğünü vermiştir (Sümbüllü 2007:53-69). Sümbüllü, *Gaybî İlim Şubesi Olarak İhtilâc-nâmeler ve Mevlânâ Sevâdî'nin Manzum İhtilâc-nâmesi* adlı çalışmasında ise Mevlânâ Sevâdî'ye ait Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları nu. 269'da kayıtlı nüsha, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları Şr 525'te kayıtlı nüsha ile Bibliotheque Nationale de France Kütüphanesi, Turc 21'de kayıtlı manzum nüshaları incelemiştir. Sümbüllü ayrıca 2010 yılında 17 seğir-nâme metnini karşılaştırdığı "Seğirname" adlı müstakil çalışmayı da yayımlamıştır (Sümbüllü 2010).

Fatih Ramazan Süre, *Bir Seğirname Örneği* adlı makalesinde Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi 3794 numarada kayıtlı mecmuanın 32-45. sayfaları arasında bulunan mensur seğir-nâme metnini incelemiştir (Süer 2011: 287-304).

3. Yazım Türüne Göre Seğir-nâmeler

Manzum ve mensur olmak üzere iki şekilde kaleme alınan seğir-nâmelerde şimdiye kadar yapılan çalışmalardan hareketle iki yöntem tespit edilmiştir.

Bunlardan birincisi bir uzvun seğirmesi ve buna verilen yorum şeklinde meydana getirilen seğir-nâmelerdir. Başta R. R. Arat'ın üzerinde çalıştığı Uygur Türkçesi ile yazılmış seğir-nâme olmak üzere W. Zajaczkowski, Arif Özer, M. K. Özergin, Halil Ersoylu, Recep Karaatlı, Yusuf Ziya Sümbül ve Fatih Ramazan Süer ile üzerinde çalıştığımız FBN yazması bu tarzda oluşturulmuş mensur metinlerdir.

İkincisi ise bir uzvun seğirmesine beş tanınmış tabircinin (sıralaması yazmalara göre değişebilmekte) İskender-i Zülkarneyn, Dânyâl, Ca'fer-i Sâdık, Selmân-ı Pârs, Süheyl-i Rûmî- yaptığı yorumlar şeklinde meydana getirilen karşılaştırmalı seğir-nâmelerdir. Ayşe Gül Sertkaya ile Halil Ersoylu'nun (B2) çalıştığı yazmalar ikinci yöntemle meydana getirilmiş seğir-nâmeye örnek teşkil eder.

4. Metinlere Göre Seçirme Sayıları

Üzerinde çalışılan metinler incelendiğinde seçirme sayıları, seçiren uzuvlar ile seçiren uzuvların sıralanışında farklılıklar görülmektedir.

- Berlin Branderburg Bilimler Akademisi no. 5820'de kayıtlı 10 yazmada yer alan s.
- Saraybosna Gâzî Husrev Bek Kütüp. no. 3551'de kayıtlı (A1) 132 yazmada yer alan s.
- Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü Kütüp. no. 733'te kayıtlı (A2) 111 yazmada yer alan s.
- Muammer Kemal Özergin'in özel kütüphanesinde bulunan 16 yazmada yer alan s.
- Mevlânâ Müzesi Kütüp. no. 2179'da kayıtlı (B1) mecmuada yer alan s. 87
- Topkapı Sarayı Kütüp. no. 3157'de kayıtlı (B2) yazmasında yer alan s. 152
- Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yazmalar no. 24'te kayıtlı 81 yazmada yer alan s.
- Atatürk Ün. Seyfettin Özege Kitaplığı no. 13060'da kayıtlı (C1) 102 yazmada yer alan s.
- Atatürk Ün. Seyfettin Özege Kitaplığı no. 12080'de kayıtlı (C2) 42 yazmada yer alan s.
- Ayşegül Suna'nın şahsi kitaplığındaki bir mecmuada yer alan s. 116
- Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüp. no. 3794'te kayıtlı yazmada yer alan s. 137
- Fransa Bibliotheque National no. 178'de kayıtlı yazmada yer alan s. 151

5. Fransa Bibliotheque National Yazmasının Özellikleri

Yazma, Fransa Bibliotheque National 178 numarada kayıtlı mecmuanın 296-320 sayfaları arasında yer alan üçüncü metindir.¹ Eser adı “*Hāza'l-kitāb-ı Segir-nāme İst*”tir. Ayrıca yazmanın birinci sayfası (s. 396) beşinci satırında “...*bilgil ki bu kitābı ihtilāc-nāme dirler...*” ifadesi vardır. Eserin müstensahi ve istinsah yeri belli değildir. Mecmuanın H. 967 (M. 1560) tarihinde tamamlandığına dair 320. sayfada tarih düşülmüştür. Dolayısıyla bu eserin de aynı tarihte istinsah edildiği düşünülebilir. Segir-nāme veya İhtilāc-nāme mensur olarak yazılmıştır. Eserin yazısı birçok yerde arka sayfanın mürekkebinin ön sayfaya çıkmasından dolayı karışmış, okunamaz hâle gelmiştir. Kitabın cildi ve sayfaları yıpranmış bir hâledir. Eserin son sayfasında 10, diğer sayfalarında ise 11 satır bulunmaktadır. Siyah çerçeve içerisinde yer alan metinde *eser adı ile ammā, eger, eger bir kişinün, eger kim,...* gibi ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

FBN yazmasında 151 seğirme geçmektedir. Ayrıca daha önce yapılan çalışmalarda seğiren uzuvların sırlamaları ile FBN arasında da farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Metinde sağ ve sol yanakların seğirmesi ikişer defa geçmiştir. Bunlar seğirme sayısı olarak tarafımızca birer sayılmıştır. 303/9’da sağ yanağın seğirmesi *hāsta ise hālāş ola ve şāz ola* şeklinde yorumlanırken aynı sağ yanağın seğirmesi 304’teki derkenarda *sevgülüsi gide* olarak farklı bir yorumlanmıştır.

6. Fransa Bibliotheque National Yazmasında Geçen Seğirmeler

Metinde geçen seğirmeler sırasıyla aşağıdaki gibidir:

depesi s. 297/5	burnuñ şol yanı s. 303/4	şol koltuğı s. 309/2	şag dizi s. 314/6
başuñ çevresi s. 297/6	burnuñ şag deligi s. 303/5	şag yağrını s. 309/4	şol dizi s. 314/8
başuñ şag yanı s. 297/8	burnuñ şol delügi s. 303/7	şol yağrını s. 309/6	<i>şag incügi s. 314/10</i>
başuñ şol yanı s. 297/10	şag yañağı s. 303/8	şag gögsi s. 309/8	şag incügi taşrası s. 314/11
başuñ öni s. 297/11	şol yañağı s. 303/10, 304/1	şol gögsi s. 309/10	şol incügi s. 315/1
başuñ ardı s. 298/2	ağzuñ şag yanı s. 304/4	şag memesi s. 309/11	şol incügi taşrası s. 315/2
alın eger s. 298/3	ağzuñ şol yanı s.	şol memesi s.	şag baldurı s. 315/4

¹ E. Blochet, Bibliotheque National Catalogue Manuscrits Turcs I, Paris Bibliotheque National 58 rue de Richelieu, 1932, s. 82.

	304/5	310/2	
alınının sağ yanı s. 298/4	yuşaru [dudağı] s. 304/6	Pehlü s. sağ yanı 310/3	şol baldırı s. 315/7
alınının şol yanı s. 298/5	aşaağa dudağı s. 304/7	şol yanı pehlüluñ 310/4	şaağ balduruñ yumşaağı s. 315/6
eñse s. 298/6	iki dudağı s. 304/9	Pehlünün altı s. 310/5	şol balduruñ yumşaağı s. 315/7
kulak (şaağı) s. 298/7	dili s. 304/10	arşasınının sağ yanı s. 310/6	şaağ topuğı s. 315/9
şol kulak s. 298/9	eñegi s. 304/11	arşasınının şol yanı segir[se] 310/9	şol topuğı s. 315/11
şaağ kulađuñ yumşaağı s. 298/11	eñegün çukuru s. 305/2	arşasınının ortası s. 310/10	topuđuñ şaağ taşra yanı s. 316/1
şol kulağınının yumşaağı s. 299/2	boğazı s. 305/4	gögsünün altı s. 311/3	topuđuñ şol taşra yanı yanı s. 316/2
şaağ kulağınının deligi s. 299/4	boynunın sağ yanı s. 305/5	gögsi s. 311/2	topuđuñ şaağı iç ya[nı] s. 316/3
şol kulağınının deligi s. 299/6	boynunın şol yanı s. 305/6	gögsinin ortası s. 311/4	topuđuñ [sol] iç yanı s.316/4
şaağ kulađuñ ardı s. 299/7	küllü boynı s. 305/7	şaağ ve şol eñegisi s. 311/7	şaağ ayađuñ arşası s. 316/6
şol kulađuñ ardı s. 299/9	şaağ omuzuñ s. 305/10	yüregi s. 311/9	şol ayađuñ arşası s. 316/8
şaağ kaşuñ s. 299/11	şol omuzu s. 306/1	şaağ böregi s. 311/11	şaağ ayađuñ altı s. şabanı s. 316/11
şol kaşı s. 300/1	şaađ bāzū s. 306/2	şol böregi s. 312/2	şol ayađuñ [altı] seğire 317/2
şaağ kaşuñ şaağ gözi bile s. 300/3	şol bāzu s. 306/4	karınının sağ yanı s. 312/4	şaağ ayađuñ pençesi s. 317/4
şol kaşuñ ile şol gözün bile s. 300/6	şaağ direse[g]ün s. 306/6	şol yanı karınının s. 312/6	şol ayađuñ pençesi s. 317/5
şaağ gözünün içi s. 300-9	şol diresegi s. 306/8	göbegi s. 312/7	şaağ ayađuñ ökçesi s. 317/6
şol gözünün içi s. 300/11	şaağ eli ve bilegi s. 306/9	şaağ oturağı s. 312/9	şol ayağununın ökçesi s. 317/8
şaağ gözün yuşaru kapağı s. 301/1	şol bilegi ve eli s. 306/10	şol oturağı s. 312/10	şaağ ayađuñ baş barmağı s. 317/11
şol [gözün] yuşaru kapağı s. 301/3	şaağ elün ayası s. 307/1	odurağunun iki yañı s. 312/11	şol ayađuñ baş barmağı s. 318/3
şaağ gözün aşaağa kapağı s. 301/5	şol ayası s. 307/2	kaşuğı s. 313/1	şaağ ayađuñ ikinci barmağı s. 318/4
şol gözün aşaağa kapağı s. 301/7	şaağ elün başbarmağı s. 307/4	zekerı s. 313/3	şol ayađuñ ikinci barmağı s. 318/7
gözlerün kırpükleri s. 301/9	şehādet barmağı s. 307/5	zekerinin ucı s. 313/4	şaağ ayađuñ üçüncü barmağı s. 318/9
şaağ gözün çevresi s. 301/11	orta barmağı s. 307/8	zekerinin dibi s. 313/5	şol ayađuñ üçüncü barmağı s. 318/11

şol gözüñ çevre[si] s. 302/1	dördüncü barmağı s. 307/10	dübürü s. 313/7	şag ayağıñ dördüncü barmağı s. 319/2
şag bebegi s. 302/3	küçük barmağı s. 307/11	hayānuñ şağı s. 313/8	şol ayağıñ dördüncü barmağı s. 319/4
şol bebegi s. 302/5	şol elinüñ baş barmağı s. 308/2	hayānuñ şo[l] yanı s. 313/9	şag ayağıñ beşinci barmağı s. 319/6
şag bınarı s. 302/6	ikinci barmağ s. 308/4	hayā cümle s. 313/11	şol ayağıñ beşinci barmağı s. 319/8
şol gözünüñ bınarı s. 302/9	orta barmağı s. 308/6	hayānuñ yanları s. 314/1	şag ayağıñ cümle barmaqları bir yirden s. 319/11
cümle burnı s. 302/10	dördüncü barmağı s. 308/7	şag ve şol cümle hayā s. 314/2	şol ayağıñ cümle barmaqları s. 320/3
burnüñ ucu s. 303/1	küçük barmağı s. 308/9	şag uyluğı s. 314/5	cümle a'zāsı s. 320/6
burnüñ şag yanı s. 303/3	şag koltuğı seğir[se] s. 308/11	şol uyluğı s. 314/5	

7. Yazmanın Belli Başlı İmla Özellikleri

Eski Anadolu Türkçesinin en önemli özelliklerinden biri de imlada – *özellikle Türkçe kelimelerin yazımında*- bir standardın olmamasıdır. Bunda manzum metinlerde kelimeleri vezne uydurma çabası; mensur metinlerde ise yazıldığı dönemin ve çevrenin konuşma dili -ağız- hususiyetlerinin metne yansıtılma gayreti ile müellif ya da müstensihin imlaya hâkim olmaması gibi etkenler sayılabilir. Ancak imladaki bu çeşitlilikler bir yandan dönemin ağız özelliklerini tespit etmede önemli ipuçları sağlarken, diğer taraftan çevriyazıda birlik kurmada güçlük meydana getirdiği gibi Türkçenin tarihî fonetiğinin değişme seyrini tespit etmeyi de zorlaştırmaktadır. FBN yazmasında dikkat çeken belli başlı imla özelliklerini şu şekilde sınıflamamız mümkündür:

7.1. Kelime Tabanlarında Görülen İmla Farklılıkları

aşağa 301/5-304/7	أَشَاغَه	aşağa 301/6	أَشَاغَه
çok 300/5, 307/1, 316/9	جُوق	çok 300/8, 316/9, 317/10, 320/5	جُوق
eyliklerin 300/8	أَيْلُكْ لَرِين	eylüg-ile 305/3, 319/3, 320/5	أَيْلُوكِيَه
kulağ 298/9	فَلَاق	kulağıñın 299/2	فَلَاغِي نِك
kırtıla 307/3	قُورْتِيَه	kırtula 320/1	قُورْتُولَا

Kelimelerin yazımında ünsüzlerin kullanımında da ikilikler göze çarpmaktadır:

odurağınuñ 312/11 اُوْدُرَاغْنٰك oturağı 312/9-10 اُوْتُوْرَاغِي

Metinde ek uyumsuzluğuna dair bir örnek vardır. Ekin hem uyumlu hem de uyumsuz şekli mevcuttur:

azacuk 299/6 اَزْجُوْك azacük 301/7 اَزْجُك

7.2. Çekim Eklerinde Görülen İmla Farklılıkları

7.2.1. İstek Eki

Metinde istek eki –A, kalın ve ince sıradan kelimelere üstünlü elif (ا), üstünlü güzel he (ه) veya sadece üstün (و) ile gelmiştir. Metinde geçen örnekler:

ulu ola 298/1, 299/3 اُولُوْا şāz ola 298/3, 299/9-11 شَاذْ اُولَا
baylık göresin 300/2 بَايْلِيْقْ كُوْرَسِيْن ola 298/2 اُولَا

7.2.2. Şahıs Eki

2. Teklik şahıs ekinin (سِيْن) ve (سِيْن) olmak üzere iki farklı imlada yazıldığı tespit edilmiştir:

baylık göresin 300/2 بَايْلِيْقْ كُوْرَسِيْن şāz olasin 299/11 شَاذْ اُولَاسِيْن

7.2.3. İlgi Hâli Eki

Ek ünlü ile biten kelimelere –nUñ (نُوْك)/(نُك), -nİñ (نِك) (düz ünlülü bir örnek var); ünsüzle biten kelimelere ise -Uñ ekleri ile bağlanmıştır. Ek metinde genel itibariyle yuvarlak ünlülü kullanılmıştır:

alınunuñ 298/4 اَلْنِي نُوْك kulaguñ 298/11 قُوْلَاغْنٰك
anuñ 301/1 اَنُوْك kulağınuñ 299/2 قُلَاغِي نِك
kişininuñ 297/8-9 كِيْشِيْنِك onun sözi 299/8 اُونُكْ سُوْرِي

7.3. Eklerin Ayrı Yazımı

Metinde kimi çekim eklerinin Uygur imlasında görüldüğü üzere kelime tabanlarından ayrı yazıldığı tespit edilmiştir. Ancak metinde kelime tabanından ayrı yazılma sadece çekim eklerinde değil, yapım eklerinde de vardır.

bilesinde 296/10 بِيْلَهْ سِيْنْدَهْ birisidür 297/4, 301/10 بِيْرِي سِي دُر
alınunuñ 298/4 اَلْنِي نُوْك kulağınuñ 299/2 قُلَاغِي نِك
hastalıktan 307/3 حَسْتَالِيْقْ دِنْ boynına 302/10 بُوْیِيْنَهْ
guşşalardan 312/2 غُصْصَهْ لَرْدِنْ eyliklerin 300/8 اَيْلِيْكْ لَرِيْن
sağlık 308/11 سَاغْ لِيْق

Metinde yukarıdaki imla özelliklerinin dışında göze çarpan bir diğer önemli özellik d (د) harfinin ذ (ذ) ile yazılmış olmasıdır:

şāz ola 298/3, 299/11	شَاذٌ أَوْلَا	veyāḥūz 316/9	وَيَا حُوذُ
şāzılık 300/11	شَاذِلِقٌ	yāḥūz 303/7-11, 304/10	يَا حُوذُ
şāz u ḥurrem 306/5	شَاذْخَرَمٌ		

Metinde dikkat çeken bir başka kullanım ise dirsek² kelimesi ile ilgilidir. Kelime geçtiği her iki yerde de diresek (دِرْسَكٌ 306/6, دِرْسَكِي 306/8) şeklinde harekelenmiştir. Eski Anadolu Türkçesi sahasında yazılmış eserlerde kelimenin bu şekline rastlamadık. Ancak kelime bir yerde “dirsek” şeklinde olsa idi diresek şeklinin yanlış yazılmış olduğu düşünülebilirdi. Kelimenin geçtiği iki yerde de “diresek” şeklinde harekelenmiş olması, müellifin ya da müstensihinin ağız özelliğini metne yansıtmış olabileceğini düşündürmektedir.

Bunların dışında metinde eklerin yerli yerinde kullanılmamasından kaynaklı anlam düşüklükleri ile anlatım bozuklukları da tespit edilmiştir. Metnin kurgusunda, ek ve kelime eksikliğinden kaynaklı anlam düşüklüklerini [] şeklinde tamamladık. Örneğin: cümle a‘zāsı segirse 7) bir yirden bir kere ‘ibādet eyleye *maḳbūl* (*maḳbūl ibādet* eyleye demesi gerekirken) 320/7; başuñ öñi segir[se] 298/1; dilegi yerine [gele] 298/3; alnuñ şol ya[ni] segirse 298/5; sağ 11) қаsuñ segir[se] 299/11; şol gözüñ çevre[si] segirse 302/1; yuḳaru dudadı [segirse] 304/6; şa[g] omuzuñ segirse 305/10; eger pehlü segirse sağ yanı 310/3; topuḡuñ [şol] iç 5) yanı segirse 316/4

8. Metin³

[s.296] 1) hāza‘l-kitābı segir-nāme ist⁴ 2) bismillāhi‘r-raḥmānirraḥīm 3) elḥamdüli‘llāhi rabbi‘l-‘ālemīn er-raḥmāni‘r-raḥīm 4) ve şalla‘llāhu ‘alā seyyidinā Muḥammedin ve ālihi ecma‘in 5) ammā bilgil ki bu kıtābı iḥtilāc-nāme 6) dirler ādemde olan a‘zālar segirmek 7) ḥükmin bildürür Pārsi⁵ ḥakīmleri ‘ömürlerin 8) bu nüşha‘i şınamak ve tecribe kılamak için 9) ḥarc kıldılar tā Zü‘lḳarneyn daḡı (as) 10) bu nüşha‘i hoş görüp dāyim bilesinde 11) tutardı tā Hārūnu‘r-Reşid daḡı [s.297] 1)

² Tuncer Gülensoy kelimenin etimolojisini: “OT. tirsgek (DLT) <*ti:r+s+gek şeklinden getirmiştir” (Gülensoy 2007:289). Tietze ise; “<ET. Tirsgek. Clauson’a göre kelimenin etimolojisi tespit edilmemiştir. Talat Tekin kelimenin ilk hecesi diz kelimesinin kökü olan dir’den getirmiştir” (Tietze 2002:628). Zeynep Korkmaz ise kelimeyi –ḡak, -gek eki maddesinde ele almıştır. Kelimeyi *tirs-gek*’ten “dirsek” getirmiştir (Korkmaz 1994:43).

³ Metinde okunuşu şüpheli olan kelimelerden sonra (?) işareti kullanılmıştır.

⁴ Met.

⁵ Met.

bunu şınamışdır tecrube kılmışdır sen dahı tecrube 2) kılup eylegil kim eylük gelecek ‘alâmete 3) fâlib olup yaramazlık gelecek yirden 4) kaçasın sırr-ı hafınıñ birisidür eger 5) bir kişünüñ depesi segirse devlet ve 6) ululuk bula eger bir kişünüñ başuñ 7) çevresi segirse ululuğa ire ve mâl bula 8) eger bir kişünüñ başuñ sağ yanı segirse sefere 9) vara fız girü gele eger bir kişünüñ başuñ 10) sol yanı segirse ululuğa ire gönünde 11) olan murâdına yetişe eger başuñ öñi [s.298] 1) segir[se] bir kavm üzerine ulu ola ol kavm 2) aña muñ‘ ola eger kim başuñ ardı segirse 3) şâz ola almı⁶ eger segir[se] dilegi yerine [ge/e] 4) mâl bula eger almınuñ sağ yanı segir[se] haber 5) irişe eger almıñ sol ya[nı] segirse 6) murâdına ire eger çise segirse bir 7) sehelce guşsa çeke eger kulak segirse 8) sağı ululardan eyü söz işide eger 9) sol kulak segirse düşmânuñ helâk- 10) lıgım işide düşmânları yaramazlıg-ıla añalar 11) eger sağ kulağınuñ yumşığı segirse [s.299] 1) kişi-y-ile ceng ü gavgâ ide anuñ sözi 2) üstün ola eger sol kulağınuñ 3) yumşığı segirse döstlar-ıla eyü ola eger 4) sağ kulağınuñ delügi segirse döstundan 5) eylük haberin göre ve işite eger sol kula- 6)ğınuñ delügi segirse azacuk kayğu çeke 7) eger sağ kulağınuñ ardı segirse bir kimesne 8) ile savaşa onuñ sözi üstün 9) ola eger sol kulağınuñ ardı segir- 10)se bir dosta armağan göndere eger sağ 11) kaşuñ segir[se] şâz olasin ya döst ucundan eyülik göresin [s.300] 1) eger sol kaşu segirse bî-niyâzlık 2) ve baylık göresin şâz ola eger sağ kaşuñ 3) sağ gözi bile segirse bir döstuñ mevti 4) haberin işide ammâ mîrâsın yiyüp çok 5) şafâlar süre ammâ sol kaşuñ ile 6) sol gözüñ bile segirse bir hasreti ile 7) buluşup gözinden gerçi(?) yaşı aka ammâ kim 8) çok eyliklerin göre sevine eger sağ 9) gözinüñ içi segirse eyü hüyan 10) yavuz hüya döne eger sol gözinüñ 11) içi segirse murâdınca şâzılık göre [s.301] 1) eger sağ gözüñ yukarı kapağı segirse şâz ola 2) şâzılığa irişe eger sol yukarı kapağı 3) segirse nefsin yeñüp bir zarardan kur- 4) tulup ferahlar hâşıl ola eger sağ gözüñ 5) aşğa kapağı segirse bir nesne için 6) melül olup ağlaya eger sol gözüñ aşğa 7) kapağı segirse azacük gam göre girü fız 8) giçe şâz ola ve râhat ola eger gözlerüñ 9) kirpükleri segirse ulu kişi ucundan 10) nâgâh sevine eger sağ gözüñ çevresi 11) segirse azacuk hastalık göre eger sol gözüñ [s.302] 1) çevre[si] segirse bir hoş nesneden 2) nâgâh sevine şâz ola eger sağ 3) bebegi segirse bir zamân âdemiler diline 4) düşe yaramazlıg-ıla añalar eger sol bebegi 5) segirse ol kimesne Mekke’ye varup nür göre 6) eger sağ bînarı segirse bir kimse[yi] sevdü- 7) ginden ayırup günâhkâr ola hem kendü 8) ağlaya hem ayurduğı ağlaya eger sol 9) gözinüñ bînarı segirse sevdügünüñ 10) boynına kol bağlaya eger cümle burnı segirse 11) şâz ola şâzılık ve baylık bula eger [s.303] 1) burnuñ ucu segirse adı çıka 2) u[lu]lukda ve ^{بؤیوک} de ola eger burnuñ sağ yanı 3) segirse ceng ide kimse-y-ile eger burnuñ 4) sol yanı segirse kaygulu düşe âhir [y]ne 5) şâz ola eger burnuñ sağ delügi segirse 6) delîldür şâz ola eger burnuñ sol delügi 7) segirse kayguya düşe yâhüz zahım dege 8) ya sögmek işide eger sağ yañağı segirse 9) hasta ise halâş ola ve şâz ola 10) eger sol yañağı segirse bir iş işleye 11) kim andan utana yâhüz gâyib göre sevinesin [s.304] 1) eger sol yañağı segirse bir iş 2) işleye kim andan utana yâhüz 3) gâyib göresin sevinesin eger ağzuñ 4) sağ yanı segirse ululuk bula eger ağzuñ 5) sol

⁶ Met. ^{الحمى}

yanı segirse şāz ola eger 6) **yukaru dudağı [segirse]** gāyibden kimsesi gele 7) görüşe eger **aşağa dudağı segirse** düşmāni 8) zelīl eyleye hacālet-ile şıya eger **iki dudağı 9) segirse** dōstın göre şāz ola 10) yāhūz bir kimse-y-ile ceng ide eger **dili segirse** 11) kimesne ile fāhīşe söyleye eger **eñegi [s.305]** 1) **segirse** ceng ide ve düşmānlık belüre 2) iki [dō]stuñ arasında eger **eñegüñ çukuru 3) segirse** kimesne anı eylük-ile aña 4) eger **boğazı segirse** hoş ta‘ām 5) yiye eger **boynuñ sağı yanı segirse** 6) māl bula eger **boynuñ sol yanı segirse** 7) māl bula renc-ile eger **külli boynu segirse** 8) şadağa vire namāz kılmak gerek ve hem Hāk Ta‘ālā’- 9)ya yalvarmak gerek tā kim belā-yı ‘azmı 10) üstüñden gidere eger **sa[ğ] omuzuñ segir- 11)se** bir ulu pād-şāhlık bulup rāhat ola [s.306] 1) eger **sol omuzu segirse** şāz olup 2) sevine eger **sağı bāzū segirse** ni‘met 3) ve ‘izzet bulup şāz ola eger **sol bāzū 4) segirse** yavu kılunmuş nesne var-ısa 5) bulup şāz u hürrem ola ve dōst cemālin görüp 6) feraḥ ḥāşıl ide eger **sağı diresek segir- 7)se** düşmāndan sehel gam göre eger **sol 8) diresegi segirse** eylükler göre ve şāzılık 9) bula eger **sağı eli ve bilegi segirse** çok māl bula 10) ve eger **sol bilegi ve eli segirse** şāz ola 11) ululuğa yetiše hürmet bula eger [s.307] 1) **sağı elüñ ayası segirse** çok hayr 2) işleye eger **sol ayası segirse** yā 3) bir ‘illetden veyā bir hastalıktan kurtıla 4) eger **sağı elüñ başbarmağı segirse** 5) ḥāceti revā ola eger **sehādet barmağı 6) segirse** bir haber ucundan gam-nāk 7) ola ba‘zılar dimişler ‘izzet ve kerāmet bula 8) ve eger **orta barmağı segirse** ne işlerse 9) anuñ ucundan sevine şāz ola 10) eger **dördüncü barmağı segirse** bir nesne 11) ucundan şāz ola eger **küçük barmağı [s.308]** 1) **segirse** sehel gam göre sevine dōst 2) ucundan şāz ola eger **sol elinüñ baş 3) barmağı segirse** düşmānyla dōst ola 4) ve bir iş işleye andan şā[z] ola eger **ikinci barmağı 5) segirse** kimse-y-ile münāza‘a idüp sözün 6) geçüre eger **orta barmağı segirse** düşmānyla 7) dōst ola eger **dördüncü barmağı segirse** 8) bir nesne bula ya bir dōst ucundan 9) şāz ola eger **küçük barmağı segirse** 10) māl bula girü tiz harc eyleye eger **sağı 11) koltuğı segir[se]** bir dōstından sağılık haberin [s.309] 1) işide andan şāzılık göre eger 2) **sol koltuğı segirse** bir dōstdan 3) eylik göre şāz ola sevine eger **sağı 4) yağrını segirse** şāzılık ve baylık bula 5) bir kavilde ceng ve ḥışm vāki‘ ola eger 6) **sol yağrını segirse** şāzılık 7) bula ulu[lu]ğa yetiše göñlü gözi açıla 8) eger **sağı gögsi segirse** bir işden 9) guşsa yiye girü şāz ola eger **sol 10) gögsi segirse** bir haber işidüp 11) sevine şāz ola eger **sağı memesi [s.310]** 1) **segirse** hayırlar işleye eger **sol 2) memesi segirse** eylik ve hoş göre ve 3) şāz ola eger **pehlü segirse sağı 4) yanı** ziyān ire eger **sol yanı pehlünüñ [segirse]** 5) şāzılığa irişe eger **pehlünüñ altı segirse** 6) evlād şād ola eger **arkasınıñ sağı 7) yanı segirse** rızık için birez endişe 8) göre ammā yine eylüge döne eger **arkasınıñ 9) sol yanı segir[se]** cümle belādan emīn ola 10) eger **arkasınıñ ortası segirse** 11) u[lu]luk ve dōstlık ve devlet bula eger [s.311] 1) **gögsinüñ altı segirse** bir nesne ucundan 2) sevine eger **gögsi segirse** rāhat ola eger 3) **gögsinüñ altı segirse** bir nesne ucundan 4) sevine eger **gögsinüñ ortası segirse** 5) bir kimsesi gide kābinli ve yāhūz bir 6) nesne ucundan sevine [ş]āz ola ve eger **sağı 7) ve sol eñegisi segirse** hürrem ola 8) şāzılık düşe bir sevdiği kimesneye derā- 9)güş ola ve ger **yüregi segirse** 10) melül ola girü sevine şāz ola ve eger 11) **sağı bögreği segirse** guşşadan kurtıla [s.312] 1) evvelinden gitmiş māl girü eline gire 2) eger **sol bögreği segirse** guşşa- 3)lardan emīn ola ve ḥelāl māl

eline gire 4) karnının sağ yanı segirse hasta 5) ise halâş bula eylüg-ile geçe eger sol 6) yanı karnının segirse hasta ola girü 7) tiz şifâ bula eger göbeği segirse gönlü 8) gözi toğ ola eylüg-ile berekât bula 9) eger sağ oturağı segirse guşşa ola eger 10) sol oturağı segirse şâz ola ve 11) eger odurağının iki yağı segirse bir kezden [s.313] 1) sağ ola eger kaşuğı segirse rāhat 2) ola ve hürmet bula ve ‘izzet bula ve dağı 3) murādına ire ve eger zekerı segirse 4) oğlı toğa eger zekerinün ucu segirse 5) cimā’ ide eger zekerinün dibi segirse 6) arzūladuğı kimse ile cimā’ ide 7) ve dağı eger kim dübürı segirse dilegin bula 8) eger hayānuñ sağı segirse darlıkdan kur- 9) tıla eger hayānuñ so[1] yanı segirse gönli şâz ola 10) ve şâzılıklar çok göre rāhat ola eger 11) ve hayā cümle segirse murādına ire şād ola [s.314] 1) ve eger hayānuñ yanları segirse birez guşşalı 2) ola eger sağ ve sol ve cümle hayā segirse 3) murādına ire eger sağ uyluğı segirse çok māl 4) bula ve düşmān şerrinden emīn ola ve seferden kimesne- 5) si gele eger sol uyluğı segirse gāyetle sevne 6) şâz [u] handān ola eger sağ dizi segirse 7) anuñ hakkında yavuz söz söylemeyeler pādışāhdan 8) bermurād ola eger sol dizi segirse 9) düşmānı yār olur yā hasreti bir ara gelüp 10) şâz ola sağ incüğü segirse bühtān ideler bir kavilde oğlı toğa eger sağ incüğü taşrası 11) segir[se] bühtān ideler yāhūd seferi ola [s.315] 1) eger sol incüğü segirse sevne 2) düşmānı hōr ola eger sol incüğü taşrası 3) segirse bay ola ve hürmet bula eger sağ 4) balduru segirse bir yād kişinün namāzın kıla 5) sol balduru segirse gözleri aydın 6) ola eger sağ balduruñ yumsağı segirse 7) baylık göre şâz ola eger sol balduruñ yumsağı 8) segirse birez melül ola girü giçe 9) eger sağ topuğı segirse Tañrı yolına 10) mescid yapa yāhūz aña menend bir şevāb 11) işleye eger sol topuğı segirse nafaqası dar ola bir kavilde dağı maḥlūk katında sevgülü ola [s.316] 1) eger topuğun sağ taşra yanı segirse hayr haber işide 2) eger topuğun sol taşra yanı segir[se] maḥsūdı 3) ḥāşıl ola eger topuğun iç ya[nı] segirse sağı 4) uzak sefer eyleye eger topuğun [sol/ iç 5) yanı segirse maḥsūd ḥāşıl ola murādına 6) irişe eger sağ ayağun arkası segirse 7) bir dōst ucından sevne eger sol 8) ayağun arkası segirse sefer eyleye 9) çok eylükler göre ve çok māl bula veyā- 10) hūz bir gökçek ‘avratdan eylik göre 11) sağ ayağun altı segirse tabanı segirse [s.317] 1) sefer ide murādına irer yāhūz bir haber 2) işide eger sol ayağun segirse yeñi ayak 3) kabı geye yāhūz bir gāyib kimesne gele 4) eger sağ ayağun pençesi segir[se] guşşalı ola 5) eger sol ayağun pençesi segirse şâzi- 6) lık göre eger sağ ayağun ökçesi 7) segirse bir ulu yirden yāhūz bir dōstından 8) hayır haber işide eger sol ayağunun ökçesi 9) segirse bir ulu yirden eylük göre 10) sefere vara ol seferde çok māl eline gire 11) eger sağ ayağun baş barmağı segirse [s.318] 1) kul şatun ala ya gāyib māl eline gire ve hayr 2) göre ve hayr haber işide eger sol ayağun 3) baş barmağı segirse cümle ḥāceti revā ola 4) eger sağ ayağun ikinci barmağı segirse 5) ceng ve gavgā ve kaygūya düşe veyāhūz 6) ḥastalık vāki’ ola eger sol ayağun 7) ikinci barmağı segirse bir iş işleye andan 8) eylik ve fāyide göre eger sağ ayağun 9) üçüncü barmağı segirse gide ceng ide ammā 10) eline māl ve rızık gire eger sol ayağun 11) üçüncü barmağı segirse bir cāriye ala kim [s.319] 1) andan sevne ve illā hasta ola girü 2) tiz geçe eger sağ ayağun dördüncü barmağı 3) segirse şıḥhat bula çok ni’met bula 4) eger sol ayağun dördüncü barmağı segirse 5) hasta ola yāhūz namāza taḥşirlik kıla 6) eger sağ ayağun beşinci barmağı segirse 7) her ne

muradı var-ısa hep hâşıl ola 8) eger **sol ayağın beşinci barmağı segirse** 9) bir kazâya uğraya ammâ girü şâz ola 10) ululuk ve iqbâl ü devlet bulmak vardır 11) eger **sağ ayağın cümle barmakları bir yirden [s.320]** 1) **segirse** yavuz işlerden kırtula gönlü 2) hoş ola ve gâyıbı var-ısa gele 3) eger **sol ayağın cümle barmakları var-ısa 4) segirse** bir yirden hayır sefer kıla ulu 5) mertebe çok menfa'at göre eylük bulup şâz [u] 6) handân ola eger kim **cümle a'zâsı segirse** 7) **bir yirden** bir kere 'ibâdet eyleye maqbûl hazret-i 8) inşaallahü ta'âlâ vallâhu â'lem bi's-şavâb 9) temmetü'l-kitâb bi-'avni'llâhi'l-melikü'l-vehhâb 10) sene 967

9. Karşılaştırmalı Tablo

FBN, Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Fatih Ramazan Süer'in çalıştıkları yazmalarda geçen seğirmeler tablo hâlinde verilmiştir. Böylece seğirmelere getirilen yorumların kıyaslanması mümkün kılınmıştır.

	Seğirmeler	FBN	H. Ersoylu (B1)	Recep Karaatlı	Ramazan Süer
1	depesi s.	devlet ve ululuk bula	şeref ve devlet bula	mâl ve ululuk bula pâdişahlığa lâyıq ise pâdişâh ola
2	başuñ çevresi s.	ululuğa ire ve mâl bula	ululuk bula	mal, ululuk bula bir yâd kişinün ucundan şâd ola
3	başın sağ yanı s.	sefere vara tîz girü gele	bir kavm üzerine ululuk eyleye	sefere vara tîz gele	bir bölük halk üzerine ululuk eyleye
4	başuñ sol yanı s.	ululuğa ire gönlünde olan murâdına yetişe	sefere vara gele çok fâide göre	gine sefere vara	mübârek sefer ide girü tez gele
5	başuñ öni s.	bir kavm üzerine ulu ola ol kavm aña mu'î' ola	bir kavmin üzerine ulu ola
6	başuñ ardı s.	şâzû ola	sevine
7	alnı s.	dileği yerine [gele] mâl bula	oğul için yâ bir dost için şâd ola	işi seferse seferi murâdınca ola
8	alnınun sağ	haber irişe	didügin bula	oğul ucundan

	yarı s.				yā bir dost ucundan eyülük göre
9	alnuñ şol yarı s.	murādına ire	sefere gide murādına irişe	istedügin bula
10	eñse s.	bir sehelce ğuşşa çeke
11	kafa s.	sehl ğuşşa göre	ululuk ve pād- şāhluk bula (baş s.)	māl cihetinden biraz kayġu göre
12	kulaq (şağı) s.	ululardan eyü söz işide	yavuz söz işide	yavuz söz işide	eyü söz işide şād ola
13	şol kulaq s.	düşmānuñ helaklġm işide düşmānları yaramazlġ-ıla añalar	anı yaramazlġa añalar	yavuz söz ile añalar	yavuzluġına añalar
14	şag kulaġnuñ yumşaġı s.	kişi-ile ceng ü ġavġā ide anuñ sözi üstün ola	ceng ide	bir kimse ile cenk ide kendünüñ eli üstün ola
15	şol kulaġınıñ yumşaġı s.	dōstlarla eyü ola	eylücke añıla	ululuk beylik bula
16	şag kulaġınıñ delügi s.	dōstından eylük haberini göre ve işite	bir dost anı kāh kāh eyülük ile aña
17	şol kulaġınıñ delügi s.	azacuk kayġu çeke	azacuk kayġu göre tiz ġiçe şāz ola
18	şag kulaġnuñ ardı s.	bir kimesne ile savaşa onuñ sözi üstün ola	halk arasında sözi ġāyetde maġbül ola	bir kimse-ile sözi geçe	bir kimse ile söyleşe kendi sözi üstün ola
19	şol kulaġnuñ ardı s.	bir dōsta armaġan göndere	hayr haberler işide	bir dost tiz...	bir dost anı eylügile aña
20	kaşı bile s.	bir dostuñ didarını göre
21	şag kaşuñ s.	şāz olasın ya dōst ucından eyülük göresin	şāzılıġ göre	şāzlık bula yā erkek oġlı yā bir dost

					ucundan şād ola
22	şol kaşı s. (20)	bī- niyāzlık ve baylık göresin şāz ola	dost hayr ile aña	rahatlık baylık bula
23	şag kaşuñ şag gözi bile s.	bir dōstuñ mevti haberini işide ammā mirāşın yiyüp çok şafalar süre	murādına irişe eylük bula	murādın bula
24	şol kaşuñ ile şol gözün bile s.	bir hasreti ile buluşup gözinden gerçi(?) yaşı aķa ammā kim çok eyliklerin göre sevine	ķayguluk ola	bir miķdār ķaygulu ola ammā yine tiz sevine	bir pāre ķaygu göre
25	şag gözünün içi s.	eyü hüydān yavuz hüya dōne	yolundan yaramazlığa dōne	eyü hüydān yavuz hüya dōne
26	şol gözünün içi s.	murādınca şāzlık göre	bir nesne ucundan sevine şād ola	murādı ucundan feraħ- nāk ola
27	şag gözün yuķaru ķapađı s.	şāz ola şāzılığa irişe	rāhatlık ve baylık bula	ğāyet şādılığa irişe sevine	ferāħ-nāk ola sevine
28	şol [gözün] yuķaru ķapađı s.	nefsin yeñüp bir zarardan ķurtulup ferāħlar hāşıl ola	düşmān ile ceng ide	cenk ide ‘āķıbet ğālib ola
29	şag gözün aşığa ķapađı s.	bir nesne için melül olup ağlaya	şāz ve rāhat ola	melül olup ağlaya	şāzi ve rahat ola
30	şol gözün aşığa ķapađı s.	azacük ğam göre girü tiz ğiçe şāz ola ve rāhat ola	melül olup ağlaya	şādılık ve rāhatlık bula
31	gözlerün ķirpükleri s.	ulu ķişi ucundan nāĝāh sevine
32	şag gözün yuķaru ķirpüđi s.	bir kimesne göre çokdan görememiş ola	bir kimse göre çokdan görmemiş ola
33	[şag gözün] aşığa ķirpüđi s.	bir ululuk ucundan sevine şād ola çok	bir uludan nāĝāh şād ola

				fāyide göre	
34	şag gözün kuyruğı s.	pād-şāhdan murādına irişe	māl ve dünyālık eline gire sevine şād ola	māl ucundan hāndān ola
35	şol gözün kuyruğı s.	şāz ve rāhat ola	oğlan ucundan sevine şād ola	oğulcuğundan şād ola
36	şag gözün çevresi s.	azacuk hastalık göre	sehl hasta ola	bir miqdār hastalık göre yine tiz şag ola
37	şol gözün çevre[si] s.	bir hoş nesneden nāgāh sevine şāz ola	her ne murād var ise hāşıl ola	sevine şād ola	bir nesne ucundan şād ola
38	şol gözün yukarı kırpügi segirse	sevine murādı hāşıl ola	ğamdan āzād ola
39	[şol gözün] aşağa kırpügi s.	anı yaramazlık- ıla yād ideler	kendü yaramazlığıyla añalar
40	şag bebegi s.	bir zamān ādemfīler diline düşe yaramazlık- ıla añalar	bir ‘illet veya zahmet varışa halāş ola	ğafletten hālaş ola
41	şol bebegi s.	ol kimesne mekke’ye varup nūr göre	bir zamān halk diline düşeyaramazlık- ıla yād ideler	bir zamān halkuñ diline düşe
42	şag bıñarı s.	bir kimse sevdüğinden ayırup günāhkār ola hem kendü ağlaya hem ayurduğı ağlaya	erkek oğlu tağa	sevinüp şād ola
43	şol gözün bıñarı s.	sevdüğünün boynına çol bağlaya	şāz ve ferrūh ola	erkek oğlu ola
44	şag gözün burnundan yanı s.	şād ve hurrem ola
45	şol gözün burnundan yanı s.	Hak Te‘ālā bir oğlan vire
46	cümle	şāz ola şāzılık ve	şāzlık ve	şādlık ve baylık	şāzlık ve

	burnı s.	baylık bula	baylık bula	bula	baylık bula
47	burnuñ ucu s.	adı çıka uflu]lukda ve ola	adı şanı çok ola ve ululuk ve izzet bula
48	burnuñ içi s.	eyü adla añıla	ululuk birle adı meşhür ola
49	burnuñ sağ yanı s.	cenk ide kimse-y-ile	hamr içe	cenk ide ammā düşmān üzerine gālib ola	şakın kim nāgāh cenk ide
50	burnuñ sol yanı s.	ķaygulu düşe āhır [yi]ne şāz ola	ķaygulu ola	ķaygulu ola āhırına sevine	ķaygu iriše ammā kim sevine
51	burnuñ sağ delügi s.	delıldür şāz ola	sevine şād ola	şād olup feraħ-nāk ola
52	burnuñ sol delügi s.	ķayguya düşe yāhūz zahım dege ya sögmek işide	hastā-ise şıhhat bula sevine	azacuk ķaygu göre
53	sağ yañağı s.	haste ise hālāş ola ve şāz ola	hastā ise şifā bula guşşalu ise şāz ola	bir iş işleye anda ba'zılar dimiş kim gāyib göre yāhūd birez zahım iriše yāhūd söz işide	hastā ola yine şıhhat bula
54	sol yañağı s.	bir iş işleye kim andan utana yāhūz gāyib göre sevinesin	bir işleye kim utana veya gāyib gele	bir iş ide kim kendünñ işinden şermsār ola
55	ağzuñ sağ yanı s.	ululuk bula	ululuk bula	ululuk ve devlet iriše	şāzlık bula
56	ağzuñ sol yanı s.	şāz ola	şāz ola	şādlık ve gönül hoşlığı ire	hāndān ola
57	yuķaru dudāğı s.	gāyıbdan kimsesi gele görüşe	düşmānına ķahr ide	düşmānın zelil eyleye kār kalmaya	gāyb kimsesi gele
58	aşāğa dudāğı s.	düşmānı zelil eyleye hacālet-ile şıya	düşmānı hākır eyleye	yine gālib gele sevine	düşmāna ķarşı söyleşe muhābbet eyleye
59	iki dudāğı s.	dōstın göre şāz ola yāhūz bir kimse-y-ile cenk	bir gāyib gele	dostın göre ba'zılar dimiş ki cenk eyleye ve	dostın hoşlıkda göre ba'zıları demiş kim

		ide		ba'zılar dimişler ki dostına irişe	kimse ile cenk ide yâhüd dostıyla öpüşe
60	dili s.	kimesne ile fâhişe söyleye	elbette ceng ide	cenk ide düşmânlar düşmânlık eyleye	kimseyle cenk ide çatı çatı
61	eñegi s.	ceng ide ve düşmânlık belüre iki [dö]stuñ arasında	eylülle añıla	cenk ide 'ādavet belüre kendü ile dostı arasından
62	eñegüñ çukuru s.	kimesne anı eylülk-ile aña		kimse anı eylülk ile aña
63	boğazı s.	hoş ta'am yiye	hoş ta'am ekl eyleye	hoş ta 'am yiye ba'zılar dimişler kim gam-nāk ola
64	boynuñ sağ yanı s.	māl bula	māl bula çok fā'ide göre	māl eline gireandan çok menfa'at bula	māl bula çok menfa'atlı ola
65	boynuñ şol yanı s.	māl bula renc-ile	hazîne eline gire	māl ve dünyalık eline gire ve ammā incitmeyeler yiye	māl bula ammā rencle zahmetle
66	küllü boynu s.	şadaқа vire namāz kılmaқ gerek ve hem haқ ta'ālā'ya yalvarmaқ gerek tā kim belā-yı 'azmi üstünden gidere	bir şadaқа vire ve namazın kıla ta'til eyleye tā kim allāh te'ālā anuñ üzerinden belayı gidere	şadaқа virmek gerek oruç [tutmak] ve namaz kılmaқ gerek hūdā'ya yalvarmaқ gerek tā ki belā-yı 'azmi üzerinden reddeyleye
67	şa[g] omuzuñ s.	bir ulu pād-şahlıқ bulup rāhat ola	beglik ve ululuқ bula	şādlık ve eyülük bula	pādişāh olup rahat ola
68	şol omuzı s.	şāz olup sevine	ğāyet sevine	beglik ve rāhatlık bula huzūr bula	şādān ola
69	iki omuzı bile s.	bir kimsene ile ceng ide	bir kimse ile cenk ide cidāl eyleye gālib ola	kimseyle 'arbede ide

70	şag ʔalusı s.	ululuk bula
71	şol ʔalusı s.	eyülik şazlık bulup eyü fi'il hâşıl ide
72	şag bâzū s.	ni'met ve 'izzet bulup şaz ola	şazlık ve devlet bula	şadlık ve 'izzet bula ba'zilar dimişler ki gam ve guşsa göre ve ba'zilar dimişler ki eger er-ise 'avrat ala eger 'avrat-ise koca ala	'izzet ni'met şazlık bula ba'ziları dimiş kim sehel gam göre
73	şol bâzu s.	yavu kılunmuş nesne var-ısa bulup şaz u hurrem ola ve döst cemâlin görüp ferah hâşıl ide	yavu kılınmış nesne bula	zâyi' olmuş nesnesi varısa bula	yavu varmış eline gire şihhat ile didâr-ı yâr göre
74	şag diresek s.	düşmândan sehel gam göre	düşmân belüre sehl gam göre	düşmân belüre sehelce gam ve guşsa ceke ve yine şad ola	düşmân belüre sehel gam göre şoıra hândân ola
75	şol diresegi s.	eylükler göre ve şazılık bula	mâl için ğâyet şaz ola	mâl ve dünyalık eline gire sevine	mâl bula şad ola
76	bili s.	nesne bula sevine	ğâyibden bir nesne eline gire	bir nesne bula yâhüd mübarek sefer ide
77	bilünün altı s.	şaz ve ululuk bula	bir bölük kavm üzerine ululuk eyleye
78	belinün üstü s.	düşmân olan girü dost ola şazlık hâşıl ola
79	belinün şol yanı s.	rüz gele sevine
80	belinün öni s.	şadlık bula
81	belinün ortası s.	düşmân kendüden döne ammâ ziyân gelmeye ve

				şadlık bula	
82	şag eli ve bilegi s.	çok māl bula
83	şol bilegi ve eli s.	şāz ola ululuğa yetiše hürmet bula
84	bilegi segirse
85	şag eli s.	hayr hacet kabül ola	çok māl bula sevine
86	şol eli s.	ululuk ve devlet bula	māl ululuk bulup sevine
87	şag elün ayası s.	çok hayr işleye	her ne murād var ise hāşıl ola	çok hayrlar eyleye	bir ‘illetden hālāş ola
88	şol ayası s.	ya bir ‘illetden veyā bir hastalıktan kurtıla	şāz ve rāhat ola	‘illetden ve zahmetden kurtula
89	şag elün başbarmağı s.	hāceti revā ola	bir ‘adāvetden kurtula	hāceti revā ola	hāceti reva ola
90	şehādet barmağı s.	bir haber ucundan ğam-nāk ola ba‘zılar dimişler ‘izzet ve kerāmet bula	bir haber ucundan ğam-nāk ola ve ba‘zılar ‘izzetden ve keremendür dirler	bir haber ucundan ğam göre ammā yine müşkili āsān ola
91	orta barmağı s.	ne işlerse anuñ ucundan sevine şāz ola	bir işiñi işler lā-şek sevine	her ne iş kim işleye anuñ ucundan şāz ola
92	dördüncü barmağı s.	bir nesne ucundan şāz ola	sevine	bir nesne ucundan hurrem ola
93	küçük barmağı s.	sehel ğam göre sevine dōst ucundan şāz ola	bir miqdār ğamdan ve ğuşşā soñra sevine şād ola	sehel ğam göre soñra şād ola
94	şol elinün baş barmağı s.	düşmān-ıla dōst ola ve bir iş işleye andan şā[z] ola	düşmānla münāza‘atla söz geçüre	düşmanlar ile savaşa ammā ziyān gelmeye	düşmānıyla söyleşe dost ola
95	ikinci barmağ s.	kimse-y-ile münāza‘a idüp	hayr haber işidüp sevine	kimseyle söyleşe

		sözün geçüre			münâzi‘ eyleye kendü sözün geçüre
96	orta barmağı s.	düşmâniyla döst ola	bir kimsene ile münâzâ’a idüp sözün geçüre	hayr işleye şād ola
97	dördinci barmağı s.	bir nesne bula ya bir döst ucundan şāz ola	devlet ve māl bulup sevine	nesne bula sevine ya bir döst ucundan şād ola
98	küçük barmağı s.	māl bula girü tiz harc eyleye	māl eline gire ve tiz harc eyleye durmaya	māl bula girü tizcek geçe
99	şāğ koltuğı segir[se]	bir döstından sağlık haberin işide andan şāzılık göre	bir dostdan şāz ola	azacığ ğuşşa çeke yine hayra döne	azacuk kayğu göre
100	şol koltuğı s.	bir döstdan eylik göre şāz ola sevine	kayğu geçüre	çok pul bula sevine şād ola ve ba’zılar dimişler ki cenk ide	bir dost ucundan şād ola
101	şāğ yağrını s.	şāzılık ve baylık bula bir kavilde ceng ve hışm vāki‘ ola
102	şol yağrını s.	şāzılık bula ulu[lul]ğa yetişe gönlü gözi açıla
103	şāğ gögsi s.	bir işden ğuşşa yiye girü şāz ola	bir kimseden korqa	bir işden korqu ve ğuşşa çeke	dāimā bir işden korqa ğuşşa yeye
104	şol gögsi s.	bir haber işidüp sevine [şā]z ola	bir haber işide	bir hayr haber işide sevine	bir hayr iş ide şāz ola
105	gögsinün altı s.	bir nesne ucundan sevine	‘avrat diliyle aña düşmān olalar
106	gögsi s.	rāhat ola
107	gögsinün ortası s.	bir kimsesi gide kābinli veyāhūz bir nesne ucundan sevine [ş]āz ola
108	şāğ ve şol	hurrem ola şāzılık

	eñegisi s.	düſe bir sevdügi kimesneyi der-âgüş ola			
109	şâğ memesi s.	hayrlar işleye	hayrlar işleye	hağ te'âlâ hayru ir göre
110	şol memesi s.	eylik ve hoş göre ve şâz ola	eyülük ve hoşlık bula	eyülük hoşluk bula
111	memenüñ altı s.	altı kez evlene	allâhu 'âlem altı kez evlene
112	iki meme bir kezden s.	sevine şâd ola	eyülükler bula yâhüd işleye
113	pehlü[nuñ] şâğ yanı s.	ziyân ire
114	pehlünuñ şol yanı [s.]	şâzılığa iriſe
115	pehlünüñ altı s.	evlâd şâd ola
116	arğasınıñ şâğ yanı s.	rızq için birez endîſe göre ammâ yine eylüğe döne	sevine şâd ola	biraz zahmet iriſe rızq ucundan
117	arğasınıñ şol yanı segir[se]	cümle belâdan emîn ola	bir zamân cümle belâdan emîn ola	oğlı toğa
118	arğasınıñ bir yanı s.	ululuk bula
119	arğasınıñ ortası s.	u[lu]luk ve döstlük ve devlet bula	erkek oğlı toğa	ululuk ve devlet bula	beylik ululuk bulup rahat ola
120	arğası s.	bir ulu kiſiden çok haber işide
121	cümle arğası s.	rızq için şâz ola	birez kaygulu ola ammâ ſoñı hayr ola	kaygu katılık iriſe
122	yüregi s.	melül ola girü sevine şâz ola	eylük iriſe	melül ola ve yine sevine
123	yüreginüñ üsti s.	melül ola ama tiz geçe
124	şâğ böğür s.	bir ziyân iriſe
125	şol böğür s.	bir haber-i beşâret gele

			belâlardan emîn olup rāhat ola		
126	şâğ böğregi s.	ğuşşadan kırtıla evvelinden gitmiş māl girü eline gire
127	şol böğregi s.	ğuşşalardan emîn ola ve helâl māl eline gire
128	ķarnınıñ şâğ yanı s.	ķasta ise ķalāş bula eylüg-ile geče	ķasta ise şifā bula iyilüğe döne	ķastalıķdan ķalāş ola
129	şol yanı ķarnınıñ s.	ķasta ola girü tiz şifā bula	ķasta ola yine tiz şifā bula	ķasta ola girü tiz geče
130	ķarnı s.	göñli hoş ola
131	göbegi s.	gönlü gözi toķ ola eylüg-ile bereķāt bula	teni şifā bula	bay ola eyülük ve bereket bula	eyülükler bereketler bula bay ola
132	şâğ yanı s.	ķayr beşāret ola
133	şâğ oturağı s.	ğuşşa ola
134	şol oturağı s.	şāz ola
135	odurağınıñ iki yanı s.	bir kezden şâğ ola
136	ķaşuğı s.	rāhat ola ve ķürmet bula ve ‘izzet bula ve daķı murādına ire	ķız oğlan ala şādlık bula murād bula	ķız oğlanıyla cimā‘ ide
137	ķasığınıñ şâğ yanı s.	bir zamān ķasta ola ammā yine iyü ola
138	ķasığınıñ şol yanı s.	eylik ve rāhatlık bula veyāķud ķayrlı sefer ide yine şağlıgıla gele
139	zekerı s.	oğlı toģa	‘izzet ve ķürmet bula	ķürmet ve ‘izzet bula sevdüğü kimesne ile cima‘ ide	‘izzet ve mertebe bulup maķbübıyla mücāmā‘ eyleye

140	zekerinüñ uci s.	cimā' ide
141	zekerinüñ dibi s.	ārzūladuđı kimse ile cimā' ide
142	dübüri s.	dilegin bula	bir yirden bir yire gide	bir yerden bir yere gide yine tiz gele	bir yirden bir yire vara
143	dübürün şag yanı s.	sa'adet döşegine rāhat ola	sa'adet döşeginde otura
144	[dübürün] şol yanı s.	şadlık ve rāhatlık ve hayrlar göre	şadlığa irüşüp rahat ola
145	hayānuñ şagi s.	darlıkdan kurtıla	sevine şad ola	darlıkdan halāş olup şad ola
146	hayānuñ şo[l] yanı s.	gönli şāz ola ve şāzılıklar çok göre rāhat ola	birez kaygu çeke şoñra şad ola	kaygu çeke illā sa'adete iriše
	hayā cümle s.	murādına ire şād ola	darlığa düşe ama tiz geçe
147	hayānuñ yanları s.	birez guşşalu ola	darlığa düşe	darlığa düşe ammā yine halāş ola
148	şag ve şol ve cümle hayā segirse	murādına ire
149	şag uyluğı s.	çok māl bula ve düşmān şerrinden emīn ola ve seferden kimesnesi gele	birez düşe yine gānī ola	çok şadlık ve eylik göre	gamgīn ola ba'zıları dimiş kim seferde kimesesi var ise gele
150	şol uyluğı s.	ğāyetle sevine şāz [u] handān ola	olardan söz işide	bir sevgülü cān ucundan sevine	çok şāzlık eyülük göre
151	şag dizi s.	anuñ hakkında yavuz söz söylemeyeler pādişāhdan bermurād ola	pād- şāhdan şāz ola	pād-şāhdan eylik göre	pādişāhdan çok eyülük göre
152	şol dizi s.	düşmānı yār olur ya hasreti bir ara gelüp şāz ola	bir düşmeni zāhir ola	bir kimesne-ile düşmān ola veyāhūd azacık hastalık vāki'	düşmān belüre yā hasta ola

				ola yine eyü ola	
153	şag incügi s.	bühtân ideler bir kavide oğlı toğa
154	şag incügi taşrası s.	bühtân ideler yâhüd seferi ola
155	şol incügi s.	sevine düşmâni hor ola
156	şol incügi taşrası s.	bay ola ve hürmet bula
157	şag balduru s.	bir yâd kişinün namâzın kıla	at üzerine gele	bay kişinün namâzın kıla veyâhüd nâgâh eyluğa ve hayra yitişe	bir nesne ucundan gözi aydın ola
158	şol balduru s.	gözleri aydın ola	şâz ola	şâd ola ve gâyib ucundan gözi aydın ola
159	şag balduruñ yumşağı s.	baylık göre şâz ola	baylık ve şâdlık bula	melül ola ammâ tîz geçe
160	şol balduruñ yumşağı s.	birez melül ola girü giçe	baylık bulup şâd ola
161	şag topuğı s. (şag tabanı s.)	Tañrı yolına mescid yapa yâhüz aña menend bir şevâb işleye	devlet bula	devlet ‘izzet bulup hayr işleye yâhü mescid yapa
162	şol topuğı s.	nafaqası dar ola bir kavide dahı mañlûk katında sevgülü ola	nafaqası dar ola	nafaqası tar ola
163	topuğıñ şag taşra yanı s.	hayr haber işide
164	topuğıñ şol taşra yanı yanı s.	mağşüdü hâşıl ola
165	topuğıñ şag iç ya[nı] s.	uzağ şefer eyleye
166	topuğıñ [şol] iç	mağşüd hâşıl ola murâdına irişe

	yanı s.				
167	şag ayağın arkası s.	bir dōst ucından sevine	bir ulu ucından veyāhūd bir devletlūden şād ola	bir ulu ucundan ya bir dost ucundan ferāhnāk ola
168	şol ayağın arkası s.	sefer eyleye çok eylūkler göre ve çok māl bula veyāhūz bir gökçek ‘avratdan eylik göre	sefer eyleye ve çok māl eline gire bir güzel ‘avratdan fāyide göre	sefere çıka māl bula ya bir gökçek yüzlü hatun ala eyülük göre
169	şag ayağın altı s. tabānı s.	sefer ide murādına irer yāhūz bir haber işide	mübārek sefere gide
170	şol ayağın [altı] segirse	yeñi ayakkabı geye yāhūz bir gāyib kimesne gele	sefer ide murādına irüp girü gele	sefere gide mübārek isim ile gele
171	şag ayağın pençesi s.	guşşalu ola
172	şol ayağın pençesi s.	şazılık göre
173	şag ayağın ökçesi s.	bir ulu yirden yāhūz bir dōstından hayır haber işide	ululuğa dege
174	şol ayağının ökçesi s.	bir ulu yirden eylūk göre sefere vara ol seferde çok māl eline gire	huşümet ola
175	şag ayağının üstü s.	bir ulu kimse için şaz ola
176	şol ayağının üstü s.	sefere gide
177	şag ayağın baş barmağı s.	kul şatun ala ya gāyib māl eline gire ve hayr göre ve hayr haber işide	kul qaravaş ola	kul şatun ala veyāhūd gāyib yerden māl eline gire	kul şatun ala

178	şol ayağũñ baş barmağı s.	cümle hāceti revā ola	mübārekdür	cümle hāceti revā ola	hāceti revā ola
179	şāğ ayağũñ ikinci barmağı s.	ceng ve gāvġā ve kayğūya düşe veyāhūz hastalık vāki' ola	bir sehel ġam ve ġuşsa çeke ve şoñra rāhatlık bula	kayğuya irişe
180	şol ayağũñ ikinci barmağı s.	bir iş işleye andan eylik ve fāyide göre	bir iş işleye andan eylik ve fāyide göre	vāfir eyülük göre
181	şāğ ayağũñ üçüncü barmağı s.	gide ceng ide ammā eline māl ve rızq gire	cenk ide kayğuya düşe ammā ziyān gelmeye	māl ni'met bula
182	şol ayağũñ üçüncü barmağı s.	bir cāriye ala kim andan sevine ve illā hasta ola girü tīz geçer	hasta ola veyāhūd namāzda taqsiratı ola	şād ola
183	şāğ ayağũñ dördüncü barmağı s.	şihhat bula çok ni'met bula	rahmet ide ve ni'met ziyāde ola	cenk ide ammā girü ni'met bula
184	şol ayağũñ dördüncü barmağı s.	hasta ola yāhūz namāza taqsirlik kıla	ferahlar ve şādliklar hāşıl ola	hasta ola ya kāhil ola
185	şāğ ayağũñ beşinci barmağı s.	her ne murādı var-ısa hep hāşıl ola	her ne murādı varısa hāşıl ola	haq'dan dilegi revā ola
186	şol ayağũñ beşinci barmağı s.	bir kazāya uğraya ammā girü şāz ola ululuk ve iqbāl ü devlet bulmaq vardır	bir tasacık gele girü şād olup sevine	cümle kayğuları def' ola
187	şāğ ayağũñ cümle barmaqları bir yirden s.	yavuz işlerden kırtula göñli hoş ola ve ġāyib var-ısa gele	yavuz işlerden kırtula	katılıktan halāş ola
188	şol ayağũñ cümle barmaqları var-ıse s.	bir yirden hayır sefer kıla ulu mertebe çok menfa'at göre eylük bulup şāz [u] handān ola	bir yerden bir yere sefer ide menfa'at ve eylik bula	bir yerden bir yere gide zarar sefer ide kayğulu oluna

189	cümle a'zâsı bir yerden s.	bir kere'ibâdet eyleye
-----	----------------------------------	---------------------------	-------	-------	-------

10. Sonuç

FBN no. 178'de bulunan mecmuanın üçüncü metni olan seğir-nâme genel itibariyle sade dille yazılmıştır. Eserin müstensihi ve istinsah yeri belli değildir. Eser, H. 967 (M. 1560) tarihinde tamamlanmıştır. 16. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesinin bitip Osmanlı Türkçesinin başladığı yüzyıl olarak kabul edilir. Eser dil özellikleri bakımından Osmanlı Türkçesi döneminde yazılmış olmakla birlikte büyük ölçüde Eski Anadolu Türkçesi hususiyetlerini taşımaktadır. Gerek kelime tabanında gerekse eklerde EAT döneminde yuvarlak ünlülü kullanılan bir kısım eklerin düz ünlülü şekilleri eserde görülmektedir.

Yazma, barındırdığı seğirme sayısı (151) şimdiye kadar üzerinde çalışma yapılan mensur seğir-nâmelerin en hacimlilerinden birisidir. Daha önce yapılan seğir-nâme metinleriyle FBN'de bulunan Segir-nâme metni arasında, seğirme sayıları ve uzuvların seğirmelerine getirilen yorumlar bakımından farklılıklar vardır. Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için mensur şekilde meydana getirilmiş olan çalışmalardan Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Ramazan Fatih Süer'in çalışmalarında geçen seğirmeler ile FBN yazmasında geçen seğirmelerin karşılıklı tablosunu çalışmaya eklenmiştir.

Dört (FBN ile Halil Ersoylu, Recep Karaatlı ve Ramazan Fatih Süer çalışmaları) seğir-nâme metni karşılaştırıldığı zaman 189 seğirmenin olduğu görülmüştür. Bu durum diğer metinlerde yer alan seğirmeler ile yeni seğir-nâme metinlerinin bulunup karşılaştırılmasıyla sayının daha da artacağına bir göstergesidir.

Seğir-nâme sadece dil özellikleri açısından değil, barındırdığı sözvarlığı ile de (*eñek, bögrek, bilesinde, baylık, kimesne, ucından* gibi bugün kullanımda olmayan) Türkçeye katkı sağlayacak niteliktedir.

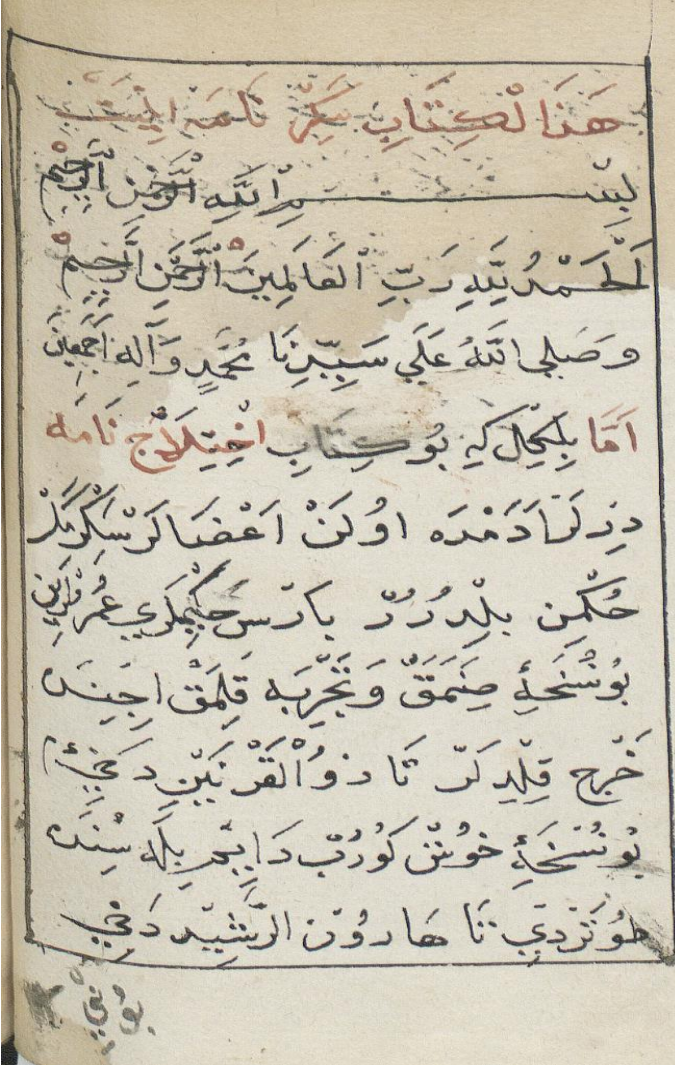
Seğir-nâmelerin gerek yurt içinde gerekse yurt dışında birçok yazması olduğu anlaşılmaktadır. Manzum ve mensur olarak yazılan seğir-nâmeler müstakil eserler hâlinde hazırlandığı gibi, tabir-nâme ve kıyafet-nâme türünde yazılmış eserlerin ya da çeşitli mecmuaların bir bölümünü teşkil eden edebî bir tür şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu da seğir-nâme metinlerinin gözden kaçmasına sebep olan unsurlardan biri olarak

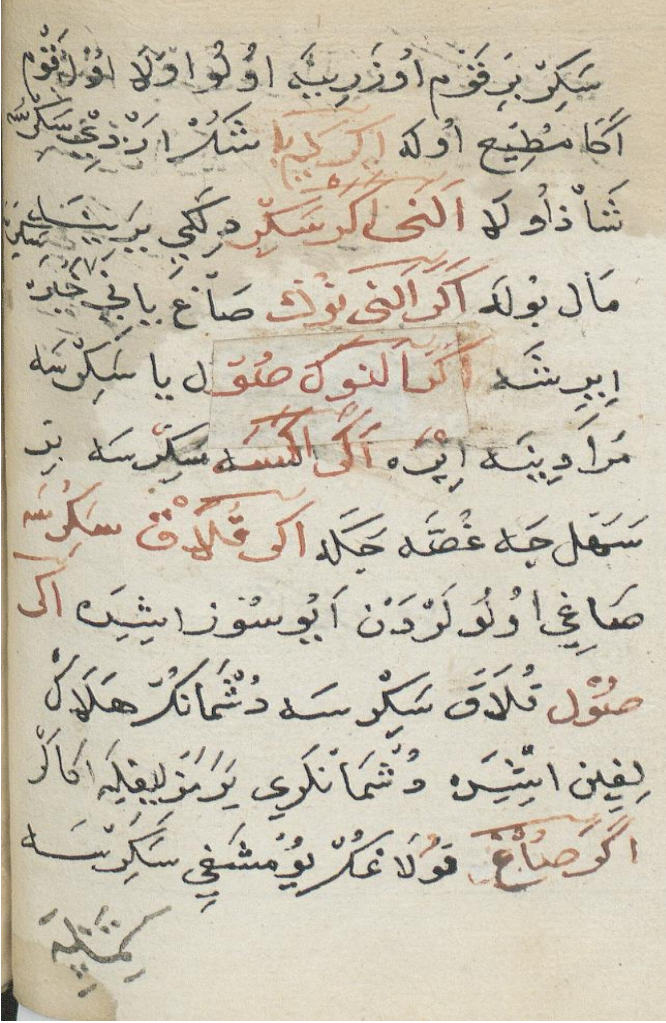
gözükmektedir. Tespit edilen yeni seğir-nâme yazmaları üzerine yapılacak çalışmaların bu türde yazılan eserlerin dilinin ve sözvarlığının ortaya çıkarılmasına katkı sağlanacağı aşikârdır.

KAYNAKÇA

- BLOCHET, E. (1932). *Bibliothèque National Catalogue Manuscripts Turcs I*, Paris Bibliothèque National 58 rue de Richelieu.
- ERSOYLU, Halil (1989). “Seğir-nâme”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten) 1985*, (Ankara 1989), 27-48.
- _____; (1992) “Seğir-nâme (II)”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten) 1992*, (Ankara, 1995), 99-145.
- GÜLENSOY, Tuncer (2007), *Köken Bilgisi Sözlüğü I*, TDK Yay., Ankara.
- KARAATLI, Recep (1999). “Türkçe Bir Seğir-nâme Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 1999/I-II, s. 89-142.
- KORKMAZ, Zeynep (1997). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, TDK Yay., Ankara.
- _____, Zeynep (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
- ÖLMEZ, Mehmet (2003). “Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine”, *Mustafa Canpolat Armağanı (Yay. Hzl. A. Ata-M. Ölmez)*, Ankara, Sanat Kitabevi, 135-142.
- ÖZER, Arif (1969). “Türkçe İki Seğirname Kitabı Üzerine”, *Türk Kültürü*, C.VII, S. 77, Mart 1969, s. 48-52
- ÖZERGİN, Muammer Kemal (1967). “Eski Bir Seyirname-nâme”, *Türk Folklor Araştırmaları*, 10, S. 211, Şubat 1967.
- SERTKAYA, Ayşe Gül (2011). “Bilinmeyen bir Seğir-nâme yazması”, 38. *Icanas. 10-15.09.2007. Ankara-Türkiye. Bildiriler: Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi*. Ankara, 2011, s. 1533-1560.
- SÜER, Fatih Ramazan (2011). “Bir Seğirname Örneği”, *Turkish Studies-International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/4 Fall 2011*, p. 287-304.

- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya (2007). “Seğir-nâme ve Seğirmek Manaları Üzerine Bir İnceleme”, Atatürk Ün. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 32, Erzurum, 2007, s. 53-69
- _____, (2008). “İlm-i Tefe’ül ve Tefe’ül-nâme (Ku’rân falı) Üzerine Bir Değerlendirme”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Volume 1, Issue 2 Winter 2008, s. 383-391.
- _____, (2010). Seğirname, Fenomen Yay., Erzurum.
- SÜMBÜLLÜ, Yusuf Ziya-GÖZİTOK, Mehmet Akif (2014). Gaybî İlim Şubesi Olarak İhtilâc-nâmeler ve Mevlânâ Sevâdî’nin Manzum İhtilâc-nâmesi, Dede Korkut Dergisi, C. 3, S. 6, Ordu, s. 105-131.
- ŞAKAR, Sezer Özyaşamış (2010). “Bir Tür Fal Kitabı: İhtilâc-nâme”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul, S. 22, s. 213-228.
- TATÇI, Mustafa (1993). “Türk Edebiyatında İki Tür Seğirname ve Çınname”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, İstanbul, S. 87, s. 237-242.
- TİETZE, Andreas (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Sözlüğü, C. I, İstanbul.
- Türkçe Sözlük (2005). TDK Yay., Ankara.
- VARDAR, Berke (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, Multilingual Yay., İst.

حَوْرِد سَكْرِسَه بُوخوش نَسْمَه دَقْتَا
 نَا كَاه سَوِيَه شَاذ اَوْلَه **اَكْر صَاغ**
 بِيكِي سَكْرِسَه بَر رَمَان اَدَمِيكْر دِيكِي
 دُو شَد بَر مَزِيَه اَكَا ر **اَوْ صَوْل**
 سَكْرِسَه اَوْل كِسَنَه مَكِيَه وَا دَب نُو رُو
اَكْر صَاغ بِيكَا رِي سَكْرِسَه بَر كِسَنَه سُو
 كِنْدَن اَبْرَب كُونَاه كَا ر اَوْلَه هَم كِنْدُو
 اَعْلِيَه هَم اَبْر دُو غِي اَعْلِيَه **اَكْر صَوْل**
 كُو زِيَك بِيكَا رِي سَكْرِسَه سُو
 بُو ي نِيَه قَوْل بَقِيَه **اَكْر حَمَل** بُو رِي سَكْرِسَه
 شَاذ اَوْلَه شَاذ لِقِي وَا يَلِقِي بُو كَه **اَكْر**
 بُو رِي سَكْرِسَه

سِكرَسَه سَمَقَلَه نَحْم كُورَه مَوْرَه دُوسْت
 اوجُيْدَن شَاذْ اَوْلَا **اگر صوفه ایلدیش**
 بَر مَعنی سِكرَسَه دُوشْمَا نِیْلَه دُوسْت اَوْلَه
 و بَر ایش ایشیه اندَن شَا اَوْلَه **اگر ایشیه بئو**
 سِكرَسَه كِشِيَه مَنَارِعَه ایدُوب سَوْرَن
 كَجُورَه **اگر اورد** بَر مَعنی سِكرَسَه دُوشْمَانِیَه
 دُوسْت اَوْلَا **اگر در بیج** بَر مَعنی سِكرَسَه
 بَر نَسَه بُولَا یَا بَر دُوسْت اوجُيْدَن
 شَاذْ اَوْلَا **اگر کوخار** بَر مَعنی سِكرَسَه
 مَاد بُولَه كِیو تِنز خَبِج اَیْلیم **اگر صاع**
 قُولُوعِی سِكرَسَه بَر دُوسْتِنْدَن سَاع لُق خَبِیْدَن
 ایشیه

